

İyi Haber İyi, Kötü Haber Kötü mü?

Prof.Dr. Sema Kalaycođlu

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü(OECD), řu sıralar, tüm üyeleri yanısıra, Türkiye için de kalkınma seyrini değerlendiriyor ve ülkelerin, 2013 ve 2014 beklentileri ile ne kadar “işbirliği yapılabilir” olduğunu açıklıyor. Yıl sonu yaklaşırken örgütün Türkiye ekonomisi ile ilgili olarak yaptığı son büyüme revizyonunun, bence mercek altına yatırılması iyi olur.

Açıklanan değerlere göre iyi haber, 2013 sonu esas alınarak, Türkiye'nin GSYİH büyümesi %3.1 den, 3.6 ya yükselmiş. Kötü haber ise 2014 görünümü itibarı ile beklenti, yine GSYİH büyüme tahmin edilerek %4.6 yerine %3.8 olmuş.

Yüzde 3.6 Yeter mi?

Açıkçası hem yeter, hem yetmez. Yeter, çünkü dünyanın nice ülkesi nal toplar, hatta küçülürken, pozitif ve üstelik %2 nin üzerinde bir büyüme. Bu iyi bir büyümedir. Hele %3.1 den, %3.6 ya terfi edilmişse bu iyileşen bir görüntüdür. Türkiye son 4-5 yıldan beri çok dalgalı açık denizlerde, gemiyi batırmadan, yan yatırmadan, karaya oturtup parçalamadan ilerlemeyi başarmıştır. Bu bağlamda, **ekonomi filusunun “kaptan-ı derya”larının** hakkını teslim etmek gerekir.

Ancak hemen bir kıyaslama yapmak fena olmaz: O nal toplayan ülkelerin çoğu, zaten belli bir **kemale ermişlik** düzeyinde olduğu için, küçülme durumu hariç, düşük değerli büyüme, istihdam yaratıcı olduğu ve durgunluk tehdidi oluşturmadığı sürece makuldür. 2013 ün son çeyreği itibarı ile %3 civarı büyüyen, ama yıl sonu beklentisi %2.8 veya %3.0 civarı olan Güney Kore veya HongKong gibi ülkeler, Türkiye'ye nazaran hem çok daha iyi durumda olan, hem de 2013 performansı görece olarak daha başarılı ülkelerdir. Buna karşılık, Brezilya, Güney Afrika, Rusya ve Hindistan ise Türkiye gibi küme düşme emareleri göstermektedir. 2013 ün gerçek ve 2014 ün tahmini galibi ise yine Çin gibi gözükmetedir.

Sıkıntı Alanları Nerede?

İşte her şeyden önce Türkiye'nin %3.6 lık 2013 revize büyüme değeri bu kıyaslamaya göre pek yeterli değildir. Bunun ötesinde, üzerinde konuştuğumuz değer yani GSYİH, gayrisafidir. Bunun safi, yani net değeri ise kayıpları da içerdığı için çok daha düşük olmak zorundadır. Gayrisafi'den safi'ye geçişte, deprem ve sel gibi doğal afetler, yangın ve trafik kazası gibi insan hatası facialar azaltıcı bir etki yaratır. Bunlar varsa, gerçek değer 2013 için o telaffuz edilen %3.6 den mutlaka daha az olacaktır.

Ayrıca Türkiye hala, fiziki, yapısal, sağlık ve eğitim altyapısında yetersizlikler olan bir ülkedir. Eğitim ve sağlığa, sağlık ve hijyen eğitime, çevre, su, atık su ıslahına daha fazla kaynak ayırmak zorundadır. Uluslararası rekabette daha da küme düşmemek için kısır çekişmelere değil, araştırma, buluş ve beceriye harcama tahsisini arttırmak zorundadır. Evet terörle mücadelede katedilen yol, belki yaratacağı ferahlama ile bunları daha mümkün kılabilir. İşte tam bu nedenle Türkiye, tasarruf ettiği kaynakları, başka ülkelere siyasi nedenlerle sarfetmek yerine, kendi öz halkının emrine vermekle yükümlüdür ki, büyüme değerinin %3 olup olmaması daha az önem taşısın. Ama bir-iki dikkat edilmesi gereken husus daha bulunmaktadır ki o da büyümenin kaynağı ile ilgilidir.

Büyümenin Kaynağı Çok Önemli

Önce büyümenin enflasyonist olmaması çok önemlidir. Dikkat edilmesi gereken şey, miktar farkı yaratmaktır. Fiyatların şişmesi ile ortaya çıkan değer artışı zahiridir. Bu bağlamda, %7.7 veya 2013 sonu itibarı ile öngörülen resmi %7.6 enflasyon bence yüksek bir enflasyondur. Üstelik ideolojik olarak değiştirilmemesine özen gösterilen faizler %9 larda seyrediyorsa, en küçük para birimi olan 1 kuruş, dolayısı ile 5 kuruşa kadar olan para birimi tedavülden hanidir kalkmış ise bu ekonomi için **kökünde solucan olan gül fidanının** akıbetini çağrıştırmaları bakımından önemlidir. Bir de buna TL nin Dolar ve Euro karşısındaki aşınmasını eklerseniz, munzam bir açık veya gizli enflasyon yükü tehlikesine karşı teyakuz halinde bulunmak gerektiği gün gibi açıktır.

Sınai Büyüme Yüksek Seyrederse Risk Ortadan Kalkar mı?

Büyümenin kaynağında ayrıca yeni yatırımın, sınai ve tarımsal büyümenin bulunması önemlidir. Özellikle sınai büyümenin GSYİH büyümesinin altına düştüğü aylarda hep büyüme nereden kaynaklanıyor sorusunun sorulması, **müzmin başağrısının** sorgulanması kadar hayati bir önem taşıyabilir.

Yüksek seyreden sınai büyüme elbette kapasite kullanımı ve genel istihdam açısından iyi bir göstergedir. Bu bağlamda Eylül ayında Türkiye için %6.4 olarak bildirilen sınai büyüme, hem Brezilya'nın %2 gibi cılız sınai büyüme değeri, hem de Güney Kore'nin yine Eylül 2013 için bildirilen -%3.6 lık sınai küçülme zaafına karşı ciddi bir olumlu fark atmış gözükmektedir.

Sonunda "Köpük" Patlamasın da

Ancak bir durup "**nedir yahu bu sınai büyüme?**" diye sormak ta fena olmaz. Büyük ölçüde yurtiçi talep şişmesine dayanan "**yık, yeniden yap ve dönüştür**", eğer ekonomik dinamizmin özü ise, buna da dikkat etmek iyi olur. İnşaat ve yapı sektörünü besleyen tüm sektörler ve yan sanayi tıkr tıkr çalışmakta olabilir. Türkiye özellikle büyük şehirlerinde bir büyük şantiye görüntüsü arz edebilir. Ama bu zahiri görüntü **göz boyayıp, gönül yelkenlerini şişirirken**, arz fazlası yaratılır ise, önümüzdeki yıllarda öyle bir köpük patlaması yaşanır ki, **Türkiye İspanya ve İrlanda'dan** bin beter olur. Üstelik bu dinamizin çarkları, **kredi ile** dönüyorsa, emsal olmayacak bed emsal'in ta kendisi Amerikan ekonomisidir. Köpük patlaması, finans sektörünü de darboğaza sokar. Onun için **gelin ne olduk demeyelim, ne olabiliriz** diye düşünelim. Bu bağlamda OECD nin "**kötü haber**"i bence Türkiye için bir uyarıdır. Kötümser değil, gerçekçi olalım yeter.